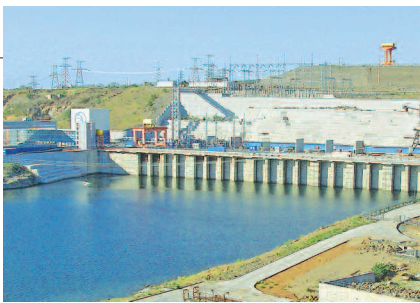

УРЯДОВИЙ КУР'ЄР

СПЕЦІАЛЬНИЙ ВИПУСК

ПАЛИВНО-ЕНЕРГЕТИЧНИЙ КОМПЛЕКС

ЧЕТВЕР, 22 ГРУДНЯ 2011 РОКУ

№2

ПРЯМА МОВА

МИКОЛА АЗАРОВ:

«Незалежність — цінність нерозмінна! Тому домовлятимемося щодо газу виключно в інтересах України».

Прем'єр-міністр про непоступливість національними інтересами в газових переговорах з Російською Федерацією

ВІТАННЯ

З нагоди святкування Дня енергетика

Шановні колеги!

Щиро вітаю Вас із професійним святом — Днем енергетика! Завдяки Вашій самовідданій праці в Україні діє та розвивається потужний і високотехнологічний паливно-енергетичний комплекс, який повною мірою задовольняє потреби національної економіки в енергетичних ресурсах та сприяє підвищенню енергетичної безпеки держави.

Українські енергетики довели, що здатні вирішувати найскладніші завдання і забезпечувати надійність та безперерйність енергопостачання споживачів.

Бажаю нових звершень у Вашій відповідальній роботі, міцного здоров'я, щастя, добробуту та нових досягнень на благо України.

Міністр енергетики та вугільної промисловості України
Юрій БОЙКО

ЦИФРА

416 доларів США

за 1 тис. куб. м — така ціна на газ закладена у проєкті держбюджету-2012

Газова дипломатія

ДОСЛІДЖЕННЯ. Експерти про можливі варіанти розв'язання українсько-російського енергетичного діалогу

У 2012-му на енергоефективність витратять 229 млн грн

КОНКУРС. Відібрано 175 проєктів з 215 поданих, які фінансуватимуться наступного року у рамках галузевої державної цільової програми

Держагентство з енергоефективності і енергозбереження відібрало 175 проєктів з 215, поданих на розгляд конкурсної комісії, для фінансування у рамках галузевої державної цільової програми. Їх загальна

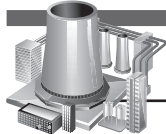
вартість — 229 млн грн. Про це повідомив керівник відомства Микола Пашкевич, передає УНІАН.

За його словами, бюджетну підтримку одержать 3 проєкти з будівництва когенераційних ус-

тановок, 25 — з установки теплових насосів, 102 — установки систем електричного теплоаккумуляційного обігріву, 45 — модернізації комунального господарства, зокрема з переведення котелень на біопаливо.

За словами М. Пашкевича, відомство також відібрало два проєкти, які одержать держпідтримку у вигляді зниження процентних ставок за кредитами. Це проєкт реконструкції тепломереж у Полтавській області й рекон-

струкція котельні у Київській області. Глава Держенергоефективності зазначив, що державне фінансування за відібраними проєктами буде частково виділене з держбюджету-2011, а основна частина — з держбюджету-2012.

З ПЕРШИХ ВУСТ

«Нам вдалося стабілізувати роботу вітчизняного енергетичного комплексу»

**Міністр енергетики та вугільної промисловості України
Юрій БОЙКО**

До енергетики як до однієї з найважливіших галузей економіки традиційно прикута увага суспільства. Адже без електроенергії, газу, нафти, вугілля, пального та мастильних матеріалів важко собі уявити життя цивілізованого суспільства. Про те, з якими досягненнями закінчує рік галузеве міністерство, про плани на наступний рік і про тих, хто їх реалізовуватиме, — наша розмова з міністром енергетики та вугільної промисловості Юрієм БОЙКОМ.

Юрію Анатолійовичу, з якими успіхами відомство звітує за рік, що минає?

— Найголовніше, чого вдалося досягти, — це стабілізувати і створити умови для якісних зрушень у функціонуванні паливно-енергетичного сектору економіки. Вперше за багато років підприємства ПЕК вийшли на позитивні виробничі показники діяльності, нарешті запущено механізми їх реформування.

Факти свідчать самі за себе: в Україні збільшується виробництво електроенергії й вугілля, подолано тенденцію спаду видобування газу. Прийнято низку важливих нормативних документів, які сприятимуть подальшому реформуванню кожної з галузей вітчизняного ПЕК.

Створено базу для залучення значних обсягів інвестицій. Співпрацю в енергетичній сфері зацікавилися провідні західні компанії, зокрема в галузях, які раніше в Україні не були задіяні, наприклад видобуток нетрадиційних вуглеводнів.

Ми активно розвиваємо міжнародний діалог — це стосується не лише країн-сусідів — Росії, країн Європи, а й таких важкоговорливих в енергетиці, як Сполучені Штати та Китай.

Усередині країни забезпечено надійне енергопостачання, відповідно до графіка відбуваються заходи осінньо-зимового періоду. Загалом можна сказати, що 2011 рік для української енергетики був непростим, але досить успішним.

Ви говорите узагальнено, а якщо оперувати конкретними цифрами?

— Приміром, візьмімо електроенергетику. Всі генеруючі джерела, що входять до об'єднаної енергетичної системи України, за 11 місяців виробили 175 508,7 млн кВт·г, що на 6620,4 млн кВт·г, або на 3,9% більше порівняно з відповідним періодом 2010 року. За цей час збільшився і обсяг експорту електроенергії. Експортовано 5738,5 млн кВт·г електроенергії, що на 2077,0 млн кВт·г, або на 56,7% більше відповідного показника 2010-го.

Щодо обсягів газовидобування, то вони хоч і не на багато, але збільшилися — на 41 млн куб. м,

— до 18,4 млрд. Забезпечено надійне і безперебійне постачання газу до країн Європи. За цей час територію України протранспортовано 95 млрд куб. м блакитного палива, що на 7,2 млрд куб. м, або на 8,2% більше, ніж за відповідний період 2010 р. Хочу нагадати, що наша ГТС — одна з найбільших у світі. І ми прокачуємо нею 80% російського газу, що надходить до європейських споживачів, а потенційно можемо прокачувати ще більше. Окрім того, українська ГТС — оптимальний і економічно вигідний шлях його транзиту.

Які інвестпроекти реалізуються зараз в енергетичній сфері?

— Міжнародна фінансова спільнота демонструє свою підтримку енергетичної галузі України значним обсягом інвестицій. Цього року вже підписано низку між-

Хочу підкреслити, що сьогодні українська електроенергетика реалізує низку масштабних і складних завдань. Зокрема будують магістральні лінії електропередач і підстанції, зводять і реконструюють гідроакумуляуючі й гідравлічні енергоблоки, теплові електростанції, нарощує потужності атомних енергоблоків.

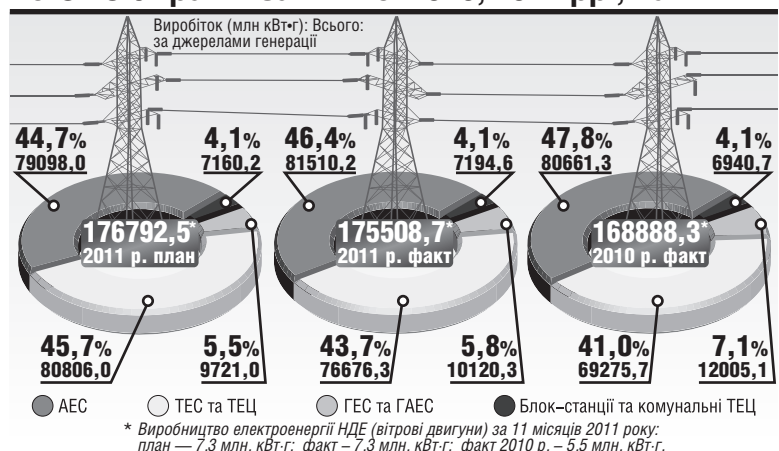
За рахунок усіх джерел фінансування підприємства ПЕК освоїли майже 11,5 млрд грн капітальних вкладень, що на 37,5% більше порівняно з минулим роком. Задля інтенсифікації будівництва важливих об'єктів електроенергетики Міненерговугілля повернулося до практики створення штабів, що координують цей процес.

Окремо хочу сказати про реалізацію проекту з будівництва Дністровської ГАЕС у Чернівецькій області. Добудова двох гідроагрегатів на ній дасть змогу збільшити виробництво електроенергії втричі. А після завершення будівництва цей об'єкт у складі 7 гідроагрегатів має стати найбільшою за обсягами і потужністю ГАЕС у Європі.

А як спрацювали атомники — так само успішно?

— Сьогодні одним із важливих завдань для ядерної енергетики є продовження терміну експлуатації енергоблоків українських АЕС. Діяльність за цим напрям-

Структура та обсяги виробництва електроенергії по ОЕС України за 11 міс. 2010, 2011 рр., млн кВт·г

За даними Міненерговугілля

народних договорів. Зокрема на проект модернізації та підвищення безпеки після завершення будівництва енергоблока №2 Хмельницької АЕС та енергоблока №4 Рівненської АЕС (загальна вартість — \$125 млн) ЄБРР виділив \$42 млн, Євроатом — \$83 млн. Під будівництво високовольтної повітряної лінії 750 кВ Рівненська АЕС—Київська (загальна вартість — 415 млн євро) ЄБРР і ЄІВ дали кредит (по 150 млн євро кожен). Проект з передачі електроенергії (загальна вартість — \$238 млн), реалізовуватиметься за участі \$200 млн позики МБРР. Ще \$166 млн МБРР дасть на реабілітацію гідроелектростанцій (загальна вартість — \$362 млн). Як бачите, суми значні. Розвиток морських шельфів і нетрадиційної енергетики — теж наша альтернатива для інвестицій.

Розкажіть детальніше про стан і перспективи розвитку кожної з галузей українського ПЕК.

— Почнімо з електроенергетики, тим більше що працівники цієї галузі відзначають своє професійне свято — День енергетика.

мом здійснюється згідно з «Енергетичною стратегією України на період до 2030 року» та з урахуванням міжнародного досвіду. Ми вже маємо позитивний досвід продовження терміну експлуатації двох рівненських енергоблоків.

Окремо зазначу, що протягом 2011 року особливу увагу приділяли питанням безпеки українських атомних станцій. Нагадаю, що ці питання стали вкрай актуальними після сумнозвісних подій на японській АЕС «Фукусіма».

Україна приєдналась до країн Євросоюзу зі здійснення додаткової переоцінки безпеки АЕС на основі всебічної і відкритої оцінки ризиків — так званих стрес-тестів. На виконання відповідного Указу Президента компанія НАЕК «Енергоатом» виконала цільову позачергову оцінку стану безпеки АЕС, які працюють, включаючи перевірку їх сейсмічності.

Активно працюємо й у напрямку забезпечення вітчизняних АЕС власним паливом. Улітку цього року розпочато промисловий видобуток уранової руди на

ДОСЬЄ «УК»

Юрій БОЙКО. Народився 9 жовтня 1958 р. у м. Горлівка Донецької області. У 1981 р. закінчив Московський хіміко-технологічний інститут ім. Д.Менделєєва; у 2001 р. — Східноукраїнський університет. У 1981–1999 рр. працював на Рубіжанському хімічному заводі «Зоря». 1999–2001 рр. обіймав посаду голови правління ВАТ «Лисичанськнафтооргсинтез». 2001–2002 рр. — гендиректор ДП «Укрвугілля», в.о. голови правління, голова правління «Укртатнафта». Із січня 2002-го — голова правління НАК «Нафтогаз України». З липня 2003-го до березня 2005 р. — перший заступник міністра палива та енергетики — голова правління НАК «Нафтогаз України». Із серпня 2006-го до грудня 2007 р. та з березня до грудня 2010 р. — міністр палива та енергетики. З 9 грудня 2010 р. — міністр енергетики та вугільної промисловості.

Новокозятинівському родовищі, що сприятиме зменшенню залежності України від імпортного ядерного палива. Реалізація програми «Ядерне паливо», складовою частиною якої є зокрема розробка цього та інших родовищ, а також будівництво в Україні заводу з фабрикації ядерного палива, дасть змогу Україні бути незалежною від постачань ядерного палива, уранового концентрату та цирконієвої продукції починаючи з 2020 року.

Торік під опіку міністерства потрапила ще й вугільна галузь. Розкажіть, на чому були зосереджені зусилля відомства у цій сфері.

— Поряд із головним завданням — збільшення обсягів видобутку вугілля — ми зосередили зусилля на модернізації та реформуванні вугільної галузі. Загалом у 2011 році на технічне переоснащення та модернізацію вугледобувних підприємств через залучення альтернативних механізмів отримання інвестицій надійшло 1,687 млрд грн, що на 129 млн грн більше, ніж торік. Відповідно до програми економічних реформ на 2011 рік за напрямком «Реформа вугільної галузі» протягом року розроблено низку важливих для реформування галузі документів.

Цього року багато йшлося про роботу нафтогазового комплексу. Розкажіть детальніше про ситуацію в ньому.

— Гарантування національної енергетичної безпеки напряму залежить від стабільної роботи нафтогазового комплексу. В цьому напрямку уряд і Міненерговугілля послідовно втілюють заходи з диверсифікації джерел постачання вуглеводнів, зокрема за рахунок збільшення власного видобутку.

Так, 2011 рік став переломним для видобувних компаній, які входять до складу НАК «Нафтогаз України». Зокрема ДК «Укрнафтогаз» не лише вдалося стабілізувати обсяги видобутку газу, а й збільшити їх.

Активно збільшує видобуток й «Чорноморнафтогаз». Нині ця державна компанія вийшла на рекордний добовий видобуток газу з шельфу Чорного моря за останні 20 років. Відбір становить приблизно 2,8 млн куб. м. Завдяки цьому план з видобутку блакитного палива перевиконано. Зростає видобуток і рідких вуглеводнів — нафти та газового конденсату.

Крім того, компанія дооблаштовує два діючих і освоєє одне нове родовище. Нові потужності Архангельського і Голіцинського родовищ дають змогу «Чорноморнафтогазу» підтримувати щорічний видобуток газу на рівні понад 1 млрд кубометрів. У 2012 році після геологічного вивчення

почнеться освоєння нафтового родовища Суботіна. До 2015 року у планах буріння 50–60 свердловин, будівництво кількох видобувних платформ і нафтопроводів.

Серйозні перспективи пов'язуємо і з проектами у сфері видобутку нетрадиційного газу: сланцевого, метану вугільних пластів, газу щільних пісковиків. Уже тепер низка провідних світових нафтогазових компаній, що мають відповідний досвід, передові технології і фінанси для реалізації таких проектів, зацікавилася співробітництвом з Україною. Нагадаю, що у лютому 2011 року уряди України і США підписали Меморандум про взаєморозуміння щодо ресурсів газу з нетрадиційних джерел.

У найближчі п'ять років Україна планує значно зменшити закупівлю імпортного газу за рахунок зростання власного видобутку, впровадження ефективних технологій енергозбереження та заміни дорогого імпортного газу вітчизняним вугіллям. Якщо нещодавно споживання Україною блакитного палива було на рівні 64 млрд куб. м, то цього року воно впало до 54 млрд. Наступного року плануємо зменшити обсяги споживання ще на 8–10 млрд куб. м.

Важлива тема, яка турбує суспільство, — вартість російського газу. На якому етапі зараз переговори з Росією?

— Одразу зазначу, що Україна в повному обсязі виконує взяті на себе зобов'язання перед російськими і європейськими партнерами. Відповідно до них забезпечує безперебійний транзит газу територією України, закупівлю імпортного газу в обсягах, що задовольняють потреби підприємств України, вчасно й у визначені терміни розраховується за нього.

Протягом 2011 року ми провели низку робочих зустрічей і консультацій з російськими колегами для оптимізації контрактів у частині перегляду умов поставок природного газу для споживачів України (зменшення базової ціни у формулі ціни газу, урахування комерційних знижок тощо), визначення річних та мінімальних обсягів поставок газу в Україну в 2012-му та в наступних роках, а також щодо гарантій обсягів його транзиту через територію України до країн Європи.

Сьогодні створено міжвідомчу переговорну групу, яка має віднайти прийнятне рішення, що буде представлено на розсуд прем'єрів Росії та України. Поки що тривають переговори. Сподіваюся, що найближчим часом оптимальне рішення, вигідне для нас і наших партнерів, буде знайдено.

Віталій ЧЕПІЖКО,
«Урядовий кур'єр»

ГІДРОЕНЕРГЕТИКА

Влада високої води

ТЕНДЕНЦІЯ. Роль гідроенергетики зростатиме, адже лише вона здатна істотно поліпшити якість електроенергії, підтримувати її напругу і частоту

Віктор ВИШНЕВСЬКИЙ,
доктор географічних наук

В Україні не так багато галузей, робота яких задовольняє всіх. Поза сумнівом, такою є електроенергетика. Добре відомо, що споживачі, навіть у найвіддаленіших куточках країни, безперервно забезпечуються електроенергією. Це стало настільки природним, що ніхто навіть не замислюється про її виробника.

Маневреність енергосистеми передусім

На відміну від інших товарів, електроенергія має унікальну особливість — її практично не можна запасати. Іншими словами, вироблене одразу споживається. Тобто виробництво має відповідати потребам, хоч би якими мінливими вони були. А потреби справді змінюються. Приміром, улітку і вночі енергії потрібно менше, а у грудні, насамперед у години пік, найбільше. Інколи потреби зростають за кілька хвилин, наприклад, на початку цікавої телепередачі.

Забезпечити гнучкість, а точніше — маневреність енергосистеми, дають змогу вітчизняні ГЕС і ГАЕС. Важливо, що чимдалі їхня роль зростає. А все тому, що станції не потребують палива, вартість якого невпинно збільшується. До того ж їх власні потреби в електроенергії зовсім невеликі.

Цікаво, що хоч кількість потужних ГЕС і встановлених на них гідроагрегатів залишається сталою, обсяг виробленої електроенергії поступово зростає завдяки модернізації. Наразі модернізовано 46 гідроагрегатів, старших за 50 років, або майже половину їх загальної кількості. На що витрачено 2,3 млрд гривень. При цьому більшість обладнання вироблено на вітчизняних підприємствах, зокрема харківському «Турбоатомі», «Електроважмаші», запорізькому «Запоріжтрансформаторі».

Нові гідроагрегати мають і більшу потужність, і кращі експлуатаційні показники. Так, найближча до столиці Київська ГЕС колись мала потужність 361 тис. кВт. Нині вона зросла до 436,5 тис. кВт. Відповідно більшим, ніж раніше, стало річне виробництво електроенергії: з 700 млн кВт·год воно зросло до 800 млн. Загальне виробництво електроенергії Дніпровським каскадом теж збільшилося з 10 до майже 11 млрд кВт·год.

За словами директора Київських ГЕС і ГАЕС Олега Урманова, модернізація позитивно позначилася і на екологічному стані Дніпра, адже при експлуатації нових гідроагрегатів унеможливується потрапляння у воду турбінного мастила, що хоч і в незначній кількості, та все ж таки було.

Рятівні ГАЕС

Про успіхи вітчизняної гідроенергетики свідчить і створення трьох гідроакмулюючих електростанцій (ГАЕС), тоді як ще кілька років тому була лише одна — Київська (що була першою у колишньому СРСР).

Суть роботи Київської та й інших ГАЕС полягає в акумуляції

води у нічні години у спеціально створеному на значній висоті водосховищі. Натомість у години пік вода скидається вниз, виробляючи електроенергію. Різниця в рівнях води верхнього та нижнього (Київського) водосховищ дорівнює 70 м, діаметр сталевих трубопроводів, якими циркулює вода, — 3,8 м. Потужність ГАЕС, на якій встановлено 6 гідроагрегатів, становить 235,5 тис. кВт, середньорічне виробництво електроенергії — 150–160 млн кВт·год.

Останніми роками у країні працювали ще дві ГАЕС: Ташлицька (на знімку) і Дністровська. На першій нині працює два гідроагрегати, на другій — один. Про те, що собою являє гідроагрегат на Дністровській ГАЕС, «скромно» говорить один лише факт — у жодній країні Європи нічого подібного немає. Ось його технічні характеристики: розрахунковий перепад висот — 146 м, витрата води — 270 м³/с, потужність у генераторному режимі — 324 тис. кВт. Як видно, лише один гідроагрегат на Дністровській ГАЕС перевищує потужність усієї Київської ГАЕС.

Введення в дію нових потужностей істотно поліпшило надійність енергосистеми країни —

зробило її не лише потужнішою, а ще й більш маневреною. Нові ГАЕС взяли на себе частину пікових навантажень. Це дало змогу зменшити нерівномірність роботи наявних дніпровських ГЕС і коливання рівня води в нижніх б'єсах. Тож є сподівання, що скарги екологів на негативний вплив на рибу припиняться.

Тариф дня і ночі

Найвідомішою проблемою звичайно є кошти. Вони ніби є і вночі, а вночі немає. Спробуємо розібратися. Насамперед треба сказати, що роль гідроенергетики не вичерпується лише виробництвом електроенергії. Важливе не лише виробництво, а постійна готовність ГЕС і ГАЕС швидко збільшити потужність у разі аварійної ситуації в енергосистемі. До цього можна додати й те, що гідроенергетика дає змогу істотно поліпшити якість електроенергії: підтримувати на належному рівні напругу і частоту.

Попри існування цих вкрай важливих функцій, фактично сплачується лише одна, а саме за відпущену електроенергію. До того ж тариф за неї, хоч як дивно, протягом доби однаковий, незалежно від того, працюють ГЕС у години пік чи вночі. Відсутність логіки в однаковому тарифі хоча б у тому, що тариф за спожиту електроенергію, зокрема для промислових споживачів, протягом доби змінюється 4–5 разів. Очевидно, що однаковий тариф за відпущену електроенергію істотно погіршує економічні показники гідроенергетики. Особливо це стосується ГАЕС, які споживають електроенергії більше, ніж виробляють. Однаковий тариф за відпущену електроенергію означає, що згадані вище маневреність, сталість напруги і частоти ніби нікому не потрібні. Насправді, це зовсім не так, однак тариф поки що залишається незмінним.

Виробляємо більше, ніж споживаємо

Аби електроенергії вистачало, потрібно дбати не лише про сьогодні, а й про перспективу. З

ДОВІДКА «УК»

Нині в Україні працює сім потужних ГЕС: шість на Дніпрі та одна на Дністрі. Вони підпорядковані державній акціонерній компанії «Укргідроенерго».

огляду на те, що паливних ресурсів в Україні бракує, основне виробництво у майбутньому ляже на плечі АЕС. Але ці станції хоч і надто великі, та не в змозі змінювати потужності вироблення енергії протягом доби. Тож роль гідроенергетики у майбутньому зростатиме. З одного боку, це станеться через уже згадане подорожчання енергоносіїв, з другого — через зменшення ролі теплоенергетики. Теплові електростанції, хоч і в певних межах, але здатні регулювати потужність.

Оскільки для нових ГЕС місця практично немає, основна надія покладається на їх модернізацію і продовження будівництва ГАЕС. Ця робота вже виконується. Щороку модернізуються 3–4 гідроагрегати на дніпровських ГЕС. Окрім того, споруджується другий гідроагрегат на Дністровській ГАЕС і третій на Ташлицькій.

Нині виконується техніко-економічне обґрунтування розширення Каховської ГЕС, що є нижньою в Дніпровському каскаді. Передбачається збудувати новий машинний зал подібно до того, як це було зроблено три десятиліття тому на Дніпрогесі. Також підготовлено техніко-економічне обґрунтування будівництва Канівської ГАЕС.

Власне, не забути і так звану «малу» гідроенергетику. Щороку в Україні відновлюється кілька малих ГЕС. Для прикладу, на річці Рось їх працює уже п'ять, а на Пслі — сім.

Зрештою, важливим є факт, що не так багато в Європі країн, які виробляють електроенергії більше, ніж споживають. Саме до них і належить Україна. Кілька відсотків від загального обсягу, що нині експортуються, є тим запасом міцності, який дає змогу впевнено дивитися у майбутнє.

ТОЧКА ЗОРУ

Михайло БАТАГІН,
відповідальний секретар

Спілки ветеранів атомної енергетики України:

— Якщо збільшувати частку будь-якої підгалузі енергетики (приміром, гідроенергетики), треба розуміти, що інші мають скорочувати свої потужності. Найкращий варіант, як на мене, — це гармонійний розвиток усіх її галузей. Хоча, можливо, в нашій країні і є надлишок теплових потужностей.

Приміром, нещодавно я знайшов цікаву інформацію щодо вартості 1 кВт електроенергії для промислових споживачів різних країн у 1978 і 2010 роках. Ці цифри виглядають наступним чином: у США — 2,8 та 6,8 цента відповідно, в Італії — 4,8 та 25,8, Німеччині — 8,5 та 32,5, Канаді — 1,5 та 7 центів. У країнах, де масово згорталися програми розвитку окремих підгалузей енергетики (приміром, атомної у Німеччині), ми бачимо суттєве зростання тарифів. А от США та Канада гармонійно розвивали всі види енергетики і вартість кВт для промислових споживачів у них за 32 роки зросла несуттєво.

Я в жодному разі не применшую значущості гідроелектроенергетики. Ми повинні будувати гідроакмулюючі електростанції, які значною мірою «допомагають» єдиній енергетичній системі країни у так звані пікові години навантажень. Як на мене, то в Україні, як і у всіх цивілізованих країнах світу, мають діяти окремі тарифи на електроенергію, що виробляється саме у пікові години.

ВИРОБНИЦТВО

Більше власного газу від «Укргазвидобування»

ПЛАНИ. У 2012 році компанія збільшить видобуток на 100 млн куб. м і доведе його до 15 млрд

Віталій ЮРКІВ
для «Урядового кур'єра»

Україна — одна з небагатьох країн Європи, що має значні обсяги розвіданих запасів газу — понад 1 трлн куб. м. Щоправда, видобуває лише 20 млрд власного блакитного палива, що покриває всього третину потреб економіки. Саме від того, який газодобуток матимемо у майбутньому, значною мірою залежатиме енергетична безпека України.

Підсумки і плани

Державна компанія «Укргазвидобування» видобуває 75% вітчизняного блакитного палива і відіграє ключову роль у цьому процесі. 2011 рік має стати переломним для компанії: торік їй вдалося стабілізувати видобуток газу відповідно до проектів розробок родовищ, а цьогогоріч приріст становитиме 70–80 млн куб. м. У 2012-му компанія планує збільшити видобуток на 100 млн куб. м і довести його до 15 млрд, розповідає директор ДК «Укргазвидобування» Юрій Борисов.

Збільшення видобутку газу стало можливим передовсім за рахунок буріння нових і ремонту існуючих свердловин. Крім того, вдало реалізовано програму будівництва дотискових компресорних станцій (ДКС). За останні два роки введено в дію дев'ять нових ДКС, що дало змогу стабілізувати видобуток газу на старих, виснажених родовищах.

Майбутнє видобувної галузі не можливе без потужної ре-

сурсної бази, тобто без інвестицій в геологорозвідку, пошуки нових родовищ тощо. Слід зазначити, що «Укргазвидобування» здійснює найбільший обсяг пошукового буріння в Україні — 80%. Лише цьогогоріч пробурено майже 140 тис. м. Як наслідок, торік компанією відкрито Північно-Мигринське нафтове родовище на Луганщині та Буцівське газове родовище на Львівщині, а цьогогоріч — Борове та Кузьмичівське на Харківщині.

У пошуках сланцевого газу

Серйозні перспективи пов'язані з реалізацією проектів у сфері видобутку нетрадиційного газу: сланцевого або газу щільних пісковиків. Поштовхом для прориву у цьому напрямку буде прихід в Україну відомих міжнародних компаній, які володіють досвідом, передовими технологіями і фінансами для реалізації таких проектів.

Одним з перших проектів у цьому напрямку стало підписання між ДК «Укргазвидобування» та компанією Shell договору про спільну діяльність щодо пошуку та видобутку вуглеводнів у Дніпровсько-Донецькому басейні. Підписання угоди дасть можливість застосувати в Україні новітні технології пошуку вуглеводнів та залучити до видобутку раніше не задіяні ресурси газу, в тому числі нетрадиційні.

Згідно з умовами договору про спільну діяльність роботи проводитимуться на шести ліцензійних ділянках. За успішного проведення пошуково-розвідувальних робіт та у разі пере-

Регіони виробничої діяльності ДК «Укргазвидобування»

Джерело: ДК «Укргазвидобування»

ходу до інтенсивної стадії розробки проекту загальний обсяг інвестицій Shell за договором становитиме майже \$800 млн.

Курс на модернізацію

Крім газу, «Укргазвидобування» є другим після «Укрнафти» видобувником нафти і газового конденсату. За підсумками 2011 року очікується видобуток майже 690 тис. тонн, що становитиме 100,4% порівняно з показниками 2010 року. Видобута сировина переробляється на Шебелинському газопереробному заводі, що входить до складу «Укргазвидобування». Тут виробляються автомобільні бензини марок А-76, А-92, А-95, дизельне паливо, скраплений газ, уайт-спірит, мазут, бітум, біопаливо та інші нафтопродукти. Одні з першочергових завдань, що стоять перед ДК «Укргазвидобування», — проведення модернізації Шебелинського заводу та перехід на випуск палива європейських стандартів.

Першим кроком у цьому напрямку стало підписання у жовтні угоди між ДК «Укргаз-

видобування» та Chemieleanbau Chemnitz GmbH (Німеччина) щодо будівництва установки ізомеризації легкого бензину на Шебелинському ГПЗ. Угода передбачає розробку детального проекту, поставку обладнання, шефмонтаж, пусконаладжувальні роботи. Вартість угоди — 550 млн грн. Установка ізомеризації дасть змогу покращити якісні показники бензинів Шебелинського ГПЗ і довести їх до вимог ДСТУ 4839:2007, що відповідають екологічним нормам Євро-4.

Більш ефективним став і продаж продукції Шебелинського ГПЗ. Починаючи з березня «Укргазвидобування» успішно запровадило реалізацію нафтопродуктів через біржу. Метою проведення подібних торгів є прозорість діяльності ДК «Укргазвидобування» та отримання максимальної економічної вигоди при продажу власної продукції. На сьогоднішній день весь обсяг нафтопродуктів реалізовується на відкритих біржових торгах.

З наступного року в компанії планують впровадити систему електронних торгів, що забезпечить більшу ефектив-

ність та прозорість роботи. Покупці зможуть купувати бензин, дизпаливо прямо зі свого офісу, до того ж зможуть заощадити на послугах біржі.

Особлива увага в компанії приділяється розвитку власної мережі АЗС. На сьогодні працюють 12 АЗС, дві з яких відкрито в цьому році. Поки що мережа автозаправних станцій представлена тільки в Харківській області, однак у планах компанії — побудова загальнонаціональної мережі з орієнтиром на 200 автозаправних станцій. Нині через власні АЗС «Укргазвидобування» реалізує тільки 2–3% нафтопродуктів, тобто потенціал для розбудови мережі серйозний.

З думкою про людей

«Укргазвидобування» — це передовсім люди, працівники компанії, професіонали своєї справи. У компанії працюють понад 20 тис. чоловік — геологи, буровики, економісти й інші фахівці різних професій. Більшість з яких працюють у Харківській, Полтавській і Львівській областях. Компанія не лише працедавець, а й бере

участь у вирішенні важливих соціальних питань у регіонах. Це і допомога дітям, і членам сімей робітників.

Компанія всебічно розвиває соціальну інфраструктуру в регіонах своєї присутності. Зокрема, на Харківщині, в селищі газовиків — смт Червоний Донець — збудовано сучасний фізкультурно-оздоровчий комплекс.

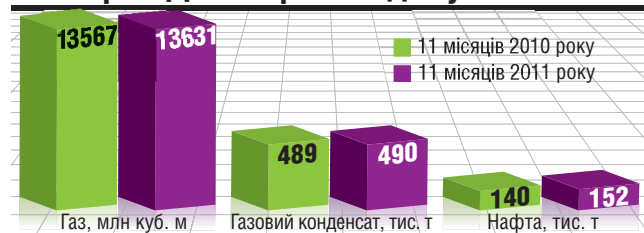
Ведеться активна співпраця з регіонами. Наприклад, улітку ДК «Укргазвидобування» та Чернівецька міська рада підписали угоду про соціальне партнерство, що передбачає участь державної компанії у розбудові газової інфраструктури регіону. Цього року в рамках угоди «Укргазвидобування» збудувало газопровід високого тиску в м. Чернівці. За словами директора ДК «Укргазвидобування» Юрія Борисова, було прокладено 2,6 км газопроводу, збудовано мостовий перехід через річку Прут та візку до магістрального газопроводу. «Роботи проведені за кошти «Укргазвидобування», при будівництві використані найкращі матеріали, я сподіваюся, що газопровід ще довго служитиме чернівчанам», — сказав Юрій Борисов під час церемонії відкриття газогону.

ДК «Укргазвидобування» здійснює масштабні соціальні заходи, спрямовані на оздоровлення дітей. Протягом літа в шести оздоровчих закладах, що належать компанії, працюють табори для школярів.

Компанія оздоровлює не лише дітей своїх працівників, а й сиріт, дітей з багатодітних і малозабезпечених сімей, дітей, позбавлених батьківського піклування та дітей-інвалідів. На це спрямовано 5 млн грн.

Традиційно виділяються кошти на ремонт соціальних об'єктів: шкіл, дитсадків і медзакладів. «Укргазвидобування» — соціально відповідальна державна компанія, тому турбота про людей є одним з головних напрямків соціальної роботи.

Видобуток газу, газового конденсату та нафти ДК «Укргазвидобування»

Джерело: ДК «Укргазвидобування»

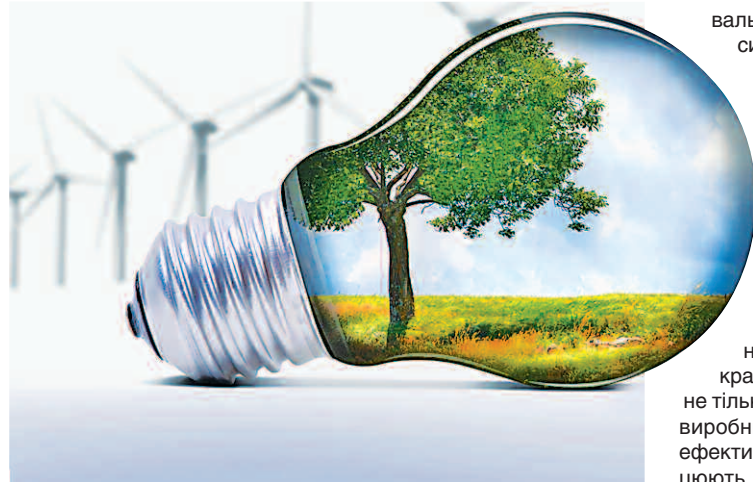
За два роки — п'ятиразове зростання

Лариса ДАЦЮК,
«Урядовий кур'єр»

РИНОК. За 11 місяців 2011 року виробництво електроенергії в Україні, порівняно з аналогічним періодом 2010 року, зросло на 3,9% і сягнуло 175,509 кВт/год. Однак це переважно доробок атомних, теплових та гідроелектростанцій. Щоправда, останнім часом зростає й частка електроенергії, виробленої з відновлювальних джерел. Зокрема в 2012 році планується збільшити цей сегмент у п'ять разів.

Принаймні такий прогноз зробив голова Державного агентства з енергоефективності та енергозбереження Микола Шашкевич. Він переконаний, що нині галузь вітчизняної відновлювальної енергетики перебуває на підйомі.

— Якщо у 2010 році, — наголосив він, — ми виробили, не враховуючи великої гідро-

Відновлювальна енергетика на підйомі

генерації, майже 240 млн кіловат-годин електроенергії, то в цьому році чекаємо вже 360 млн кіловат-годин. На наступний рік плануємо 1,017 млрд кіловат-годин, тобто очікуємо майже на п'ятиразове зростання за два роки.

За словами голови Держенергоефективності, на найближчу перспективу, а саме на 2016 рік, частка електроенергії, виробленої з поновлюваних джерел, становитиме вже 12–13% загального обсягу. Фахівці підрахували, що з відновлю-

вальних джерел в енергосистему країни надходить 9 млрд кВт/год електроенергії.

До таких самих висновків дійшли й закордонні експерти — учасники міжнародного форуму з відновлювальної енергетики, який вже втретє відбувся в Києві. Понад 300 делегатів з 28 країн світу обговорювали не тільки актуальні проблеми виробництва та підвищення ефективності станцій, які працюють на відновлювальних джерелах, а й приділили значну увагу потенціалу України в галузі альтернативної енергетики. Вони вважають нашу країну одним із найбільших ринків у Європі й переконані, що частка відновлювальної енергетики в енергобалансі країни може зрости з 1 до 10% у найближчі 4–5 років.

Україна збільшила експорт електроенергії на 56,7%

ТОРГІВЛЯ. У січні–листопаді експорт електроенергії з України збільшився на 56,7%, або 2,077 млрд кВт/г, порівняно з аналогічним періодом 2010 р. — до 5,738 млрд кВт/г, повідомляє Міненерговугілля.

У понад 2,9 раза, або на 1,852 млрд кВт/г (до 2,841 млрд кВт/г) зросли поставки української електроенергії до країн-учасниць ENTSO-E (Угорщини, Польщі, Словаччини і Румунії). Зокрема, Угорщина купила за цей період у 4 рази більше українських кВт (2,188 млрд кВт/г), Словаччина — у півтора раза (583,7 млн кВт/г).

Після майже дворічної перерви у жовтні–листопаді відновились поставки електроенергії у Польщу (59,6 млн кВт/г). У ці країни експорт в основному здійснює ТОВ «Східенерго», що входить до структури енергохолдингу ДТЕК. Ще одна дочка ДТЕК — ТОВ «Пауер Трейд» — збільшила поставки у Молдову. За 11 місяців обсяг експорту електроенергії зріс до 600,2 млн кВт/г проти минулорічних 21,6 млн кВт/г.

Натомість до Білорусі ТОВ «Східенерго» і ДПЗД «Укрінтеренерго» експортували 2,242 млрд кВт/г, що на 15,8% менше, ніж за аналогічний період 2010 р. А все через тимчасові припинення поставок через неплатоспроможність білоруських контрагентів на тлі різкої девальвації національної валюти Білорусі.

Крім того, в травні–червні ц. р. ДПЗД «Укрінтеренерго» поставило до Росії 55,5 млн кВт/г електроенергії за угодою про погодню міждержавну торгівлю електроенергією, тоді як у січні–квітні постачання не здійснювалися.

Надійний транзитний помічник

ФЛАГМАН. З 2010 року ПАТ «Факел» робить значні прориви у розширенні асортименту та ринків збуту продукції

Олег ГРОМОВ,
«Урядовий кур'єр»

Важливість існування газо- та нафтогазової системи будь-якої країни, у тому числі України, яка є найбільшим транзитером цих видів вуглеводнів, ні в кого не викликає сумнівів. Адже це не лише економіка, а й політика, і часто остання навіть є ключовою.

Допомогти підтримувати галузь транспортування газу і нафти нашої та інших держав виробництвом різноманітного обладнання для їхнього функціонування взяв на себе у далекому 1982 році завод газомазутних пальникових пристроїв та апаратури, побудований у місті Фастів столичної області. Тоді підприємство прославало свою продукцію на трансконтинентальному газопроводі «Західний Сибір — Західна Європа».

30 років успіху

Майже 30 років ПАТ «Факел» (як завод іменується тепер) постачає на ринки України, Росії, Азербайджану, Туркменістану та інших країн СНД обладнання для газотранспортної системи.

Підприємство виготовляє широку номенклатуру продукції, що дає змогу використовувати її

не лише у нафтогазовому, тепло-технічному та автозаправному комплексах, а й у хімічній, нафтохімічній, харчовій і фармацевтичній промисловості.

Реалізуючи свою виробничу програму, ПАТ «Факел» активно веде науково-дослідні і дослідно-конструкторські роботи. В останні роки підприємство стало базовим для «Укртрансгазу», тому це наклало на його керівників і співробітників особливу відповідальність за якісне виконання замовлень. Також «Факел» — давній партнер російського велета «Газпрому» із частини виробництва та постачання своєї продукції (ТОВ «Мострансгаз», ТОВ «Лен-трансгаз» та ін.). Продукція підприємства завоювала прихильність таких компаній, як ВАТ «Белтрансгаз», ГК «Туркменгаз», ЗАТ «КазМунайГаз».

Завдяки новій команді

«Факелові», як і іншим підприємствам, випала нелегка доля працювати у важкій кризовій часі, що розпочалися наприкінці 2008 року. Але заводу неабияк пощастило у вересні 2010-го, коли його зголосився очолити керівник нового покоління, кандидат економічних наук В'ячеслав Брижа-

тий, який привів із собою таку саму фахову команду однодумців. І справи, як кажуть, поступово пішли вгору...

Нова команда «Факела» розпочала працювати на різних ринках, виробляючи різноманітний асортимент продукції, що й надало підприємству великі можливості для маневру. «По суті, «Факел» і раніше виробляв чималий перелік обладнання, але цей процес було значно прискорено і розширено. Ми також розпочали відновлювати роботу, пов'язану із прямим виходом на співробітництво з російським «Газпромом» і досягли в цьому значних успіхів», — зазначає заступник комерційного директора ПАТ «Факел» Віктор Журба.

Завдяки зусиллям колективу підприємство виграло непростий тендер на освоєння нових видів продукції та науково-дослідні конструкторські роботи щодо впровадження у серійне виробництво обладнання для «Укртрансгазу».

Так, «Факел» розпочав роботу над створенням для газотранспортного гіганта нашої країни — «Укртрансгазу» — дослідних зразків автоматичних газорозподільних станцій (АГРС) потужністю 5, 10 та 30 тис. куб. метрів, а також мобільних АГРС.

Фото з архіву підприємства

Сьогодні завод працює на 100% потужностей

Економія на кооперації і кадри вирішують усе

У цьому контексті слід зазначити, що ПАТ «Факел» активно шукає шляхи широкого входження в ринок Туркменістану, намагаючись вийти на найбільшу державну газову компанію цієї країни «Туркменгаз».

Підприємство постійно оновлює технологічний парк і розвиває інфраструктуру. Тим самим скорочує кооперацію для виробництва продукції з іншими заводами, що дає змогу зменшити собівартість продукції та забезпечити конкурентоспроможні ціни.

Завод має у своєму розпорядженні зручні під'їзні залізничні та автомобільні шляхи, власну металобазу. Виробничі цехи, оснащені сучасним технологічним обладнанням, виконують заготівельні, ковальсько-пресові, зварально-зварювальні роботи, ме-

ханічну обробку різних матеріалів і мають можливість гнучко змінювати технологічні процеси. Гарантія якості продукції, що випускається, — сертифікована система якості згідно з ISO 9001 : 2008.

Нові керівники заводу збагнули, що в організації виробництва продукції для газотранспортної системи, яку випускає підприємство, домінують робітничі професії. Аби на «Факелі» не сталося кадрової нестачі робітників, було розпочато співпрацю із профільним технікумом, який розташований поряд із заводом. Так, студенти можуть проходити практику на заводі і за згодою обох сторін залишатися після навчання на підприємстві.

Сьогодні з великою впевненістю можна сказати, що завод працює на повну потужність. Підприємство має великі плани щодо розширення географії збуту своєї продукції, насамперед у країни СНД.

«Головні проблеми — контрабанда і фальсифікат»

Директор консалтингової групи «А-95»
Сергій КУЙОН

Щоб корова менше їла і давала більше молока, її треба менше годувати і більше доїти — поки що таку позицію займає українська влада на вітчизняному паливному ринку. Про його стан і тенденції напередодні Дня енергетики розповів директор консалтингової групи «А-95» Сергій КУЙОН.

УК Сергію, що вам, фахівцю з ринку нафтопродуктів, показав рік, що минає?

— На мій погляд, цього року ми побачили всі переваги існуючої моделі українського ринку нафтопродуктів — добре диверсифікованого та висококонкурентного. Паливо надходить з понад десяти зовнішніх джерел — Білорусі, Литви, Польщі, Росії, Румунії і навіть далекого Туркменістану. Крім того, близько половини ринку наповнюють такі потужні виробники, як кременчуцька «Укртатнафта», лисичанський ЛІНИК, стабільно працює державний Шебелинський ГПЗ.

Завдяки цій системі постачання український ринок пройшов ултку дуже складний, я б навіть сказав кризовий, етап безболісно. Уявіть, у травні на профілактичний ремонт стає Мозирський НПЗ (Білорусь), а Лисичанський завод ТНК-ВР переключився на поставок практично

всього виробленого палива у Росію. Майже одночасно «пересохли» джерела постачання близько 50% світлих нафтопродуктів і це на сезонному піку споживання! І, як ви, мабуть, пам'ятаєте, тоді не сталося зростання цін чи дефіциту пального.

А все тому, що ринок оперативно переключився на інші напрямки. Зокрема, збільшив закупівлю у Румунії, Литві та з іншого білоруського заводу у Новополоцьку. Тому ні споживач, ні уряд не відчув ніякого дискомфорту. Хоча скажу відверто, ситуація була близька до паніки. А тепер порівняймо модель ринку нафтопродуктів з ринком природного газу, де ми, на жаль, цілком залежимо від одного постачальника і вже бачимо, чим це обертається. Тому дуже дивує, коли з'являються ініціативи, здатні перетворити диверсифіковану «нафтову» модель на «газову», тобто на монополію.

УК Що ви маєте на увазі?

— Передусім, йдеться про нещодавно презентований Міненергугілль законопроект про надання НАК «Нафтогаз України» пільг у вигляді нульової ставки ПДВ на імпорту нафти та на подальший продаж вироблених з неї нафтопродуктів. Очевидно, що у такому разі ринок швидко опинить-

ся в руках однієї, нехай і державної структури, яка отримає колосальну перевагу. Про конкуренцію якості й цін можна буде забути. Але головне, що законопроект відкриває можливості для колосальних зловживань.

За моїми розрахунками, збитки держави можуть сягнути 30 млрд гривень у вигляді несплаченого ПДВ при імпорту нафти та зобов'язань компенсувати ПДВ при експорті мазуту, що буде у великих обсягах вироблятися українськими НПЗ. На мою думку, документ потребує серйозного доопрацювання. До речі, законопроект був презентований на засіданні уряду 16 листопада, але ні до цього, ні досі, всупереч протокольному рішення, ніхто з представників зацікавлених відомств його не бачив. Подейкують, що скоро він знову з'явиться на порядку денному.

Великий резонанс викликало й спеціальне урядове розслідування щодо імпорту нафтопродуктів, розпочате в січні 2011 р. Пропонується встановити фантастичні за своїми розмірами мита на бензин та дизпаливо (близько 1,30 та 0,8 грн/л відповідно). Це призведе, по-перше, до олігополії українських НПЗ, по-друге, ці мита врешті-решт оплатити автовласник на заправці. Протиріччя полягає у тому, що, з одного боку, уряд хоче бачити низькі ціни на АЗС, а з іншого, готовий перекрити шлях енергоносіям як з Європи, так і країн СНД, що неминуче призведе до зростання цін. При тому головним чином ідеться про обмеження постачання нафтопродуктів, що відповідають діючим у Європі стандартам, хоча українські НПЗ паливо такої якості поки що не випускають.

УК Важко сперечатися з тим, що українські нафтопереробні заводи потребують підтримки держави...

ДОСЬЄ «УК»

Сергій КУЙОН. 35 років. Стаж роботи у сфері вивчення ринку нафти і нафтопродуктів — 15 років. Працював радником голови НАК «Нафтогаз України», міністра палива та енергетики України, був учасником Експертно-аналітичної групи з питань ринку нафтопродуктів при Кабміні. З 1997 по 2009 рр. — працював в компанії UPECO. З 2008 року засновник і директор ТОВ «Консалтингова група А-95».

— Безумовно. Варто розібратися у причинах занепаду колись дуже потужної індустрії. На моє глибоке переконання, головними ворогами наших НПЗ є не легальний імпорту, а контрабанда та фальсифікат! Ліквідувавши тіньовий сегмент, а це, за оцінками урядових і незалежних фахівців, 25% ринку, держава створить належні умови для роботи легального бізнесу. Врешті, виграють усі — держава у вигляді збільшення податкових надходжень, споживач, який отримає якісний заводський нафтопродукт, і самі нафтопереробники, бо попит на їх продукцію збільшиться. Але ніхто не хоче займатися тривалими програмами, всім потрібні гроші — багато й зараз.

УК Ви неодноразово критикували законопроект про збільшення акцизного збору Мінінфраструктури. Чому?

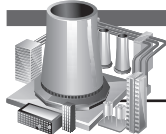
— Бо запропоноване збільшення податків призведе до зростання цін на бензин на 20 коп./л і дизпаливо — на 60 коп./л. А тепер уявімо, що набуває чинності цей законопроект, а також застосовується мито на імпорту. Зростання цін становитиме у середньому 1,50 грн на літр бензину чи дизпалива! Нехай державні діячі ставлять перед собою найшляхетніші цілі — підготуватися до Євро-2012 чи допомогти нашим НПЗ, — але не може український споживач палива будувати стадіони та модернізувати заводи! На жаль, інтереси споживача нині не на

першому плані державної політики. Сьогодні всі питання зводяться до одного — як облаштувати бензин новими податками. Причому права рука часом не знає, що робить ліва.

УК Чому склалася така ситуація?

— Немає єдиного координаційного центру, який би узгоджував і аналізував пропозиції, регламент розгляду законопроектів та інших ініціатив постійно порушується. Наприклад, Мінінфраструктури у законопроекті пропонує відмовитися від диференційованої ставки акцизу на дизпаливо залежно від його якості, тоді як саме завдячуючи цій нормі за останні 5 років ми майже повністю перейшли на використання євродизеля. Нафтопереробні компанії вклали гроші в модернізацію для випуску покращеної продукції, а тепер ліквідація цієї норми відриває наш ринок для низькоякісного ДП з підвищенням вмісту сірки, зокрема, з Росії. Таким чином це вдарить як по наших НПЗ, так і по споживачеві, якому доведеться купувати низькоякісне паливо за старою ціною. Якщо так треба підняти податки на солярку, то чому одночасно не збільшити всю диференційовану шкалу акцизів? Цей приклад показує, як неузгодженість роботи різних відомств в одній галузі може призвести до дуже неприємних наслідків.

Віолетта ГРОМОВА
для «Урядового кур'єра»

ДЕРЖАВНИЙ ІНТЕРЕС

Управління вітчизняною газотранспортною

ДОСЛІДЖЕННЯ. Попри тривалі переговори зі східною сусідкою щодо нормалізації ціни на Тож «УК» попросив спрогнозувати можливі варіанти розв'язання українсько-російського

Галина ІЩЕНКО,
«Урядовий кур'єр»

У ході Саміту Україна-ЄС Президент України Віктор Янукович заявив, що, розраховуючись за російський газ, НАК «Нафтогаз України» щомісячно зазнає \$500 млн збитків і що тягар надвисоких цін на газ є знищенням країни.

«Договір 2009 року дав Україні найвищу ціну за газ у ЄС. І сьогодні, незважаючи на харківські угоди, Україна платить більше, ніж країни ЄС і сусідні країни. Цей тягар для нас дуже важкий.

Я думаю, що баланс «Нафтогазу» зараз відсутній, кожен місяць нам треба покрити \$500 млн збитків. Сьогодні у нас \$6 млрд збитків «Нафтогазу України». Це було знищенням країни», — підкреслив Президент.

«Зараз у нас дуже важкі переговори, Бойко майже щодня буває в Росії, і я не можу сказати, чим вони закінчатися», — зауважив В.Янукович.

На питання журналістів, як може бути таке, що Росія вимагає від України виходу з європейського Енергетичного співтовариства, В.Янукович відповів,

що переговори тривають уже півтора року і вимоги України до Росії зрозумілі з точки зору ціни на газ. Крім того, за словами Президента, з боку Енергетичної співдружності порушуються інтереси України.

«Зараз у ході будівництва Південного потоку споруджують газозосховища в Сербії і це девальвує українську ГТС, а обсяги прокачування газу не ростуть. Ми пропонуємо Росії та ЄС створити спільний газотранспортний консорціум. Ми беремо зобов'язання прокачати гарантовані обсяги газу і утримувати в

справному стані ГТС. Зараз чекаємо відповіді від ЄС та Росії», — пояснив він.

У свою чергу президент Європейської комісії Жозе Мануель Баррозу висловив сподівання, що поставки газу в ЄС залишатимуться стабільними. «Все інше буде ударом по іміджу Росії та України. Ми повинні продовжувати переговори з Україною і Росією про українську ГТС, тому що її модернізація дуже важлива для всіх нас», — резюмував Ж.М.Баррозу.

Чи зможе Україна виторгнути для себе прийнятну ціну на

газ, якою вона може бути, коли і за яких умов це станеться? Які форми домовленостей можливі і чи не призведе це до здачі вітчизняної газової труби Росії, як це вже зробили Білорусь та Молдова? Чи не підштовхне до здачі ГТС надання українській стороні можливості розрахунків за газ у рублях та взяття нею кредитів у східної сусідки?

Про це, а також про можливі шляхи реформування газотранспортної системи та участь у модернізації ГТС усіх зацікавлених сторін, «УК» запитує експертів.

Директор енергетичних програм Центру «Номос»
Михайло ГОНЧАР:

— Стратегічно Росія веде переговори з позиції — дешевий газ в обмін на повний пакет політичних і економічних поступок України. Російська сторона хоче поглинути НАК «Нафтогаз», до того ж уся, а не тільки ГТС, і не важливо, в якій формі — консорціуму чи СП. У Білорусі і Молдові теж спочатку говорили про 50%, а нині — це повний контроль. Схоже, Україна рухається за цим самим сценарієм. А ще згадайте заяви, які час від часу звучать із вуст російських представників, щодо потреби вступу України до Митного союзу і її виходу з Енергетичного співтовариства, куди ми пірвоку тому вступили.

У комплексі ці поступки мають призвести до ефекту завершення для України періоду європейської інтеграції і розвертання її в бік іншої, євразійської моделі інтеграції, що восени цього року було офіційно поставлено на порядок денний на пострадянському просторі російським прем'єром у відомій статті в «Ізвестиях». Такий підхід у принципі не є партнерським і дружнім щодо України. «Газпром» ні з ким більше не дозволяє собі вести переговори за моделлю, яку ми спостерігали у випадку з Білоруссю, і яку намагаються нав'язати Україні.

Нині уряд стоїть перед дилемою: йти на поступки «Газпрому» в обмін на ефемерні

Світ не зійшовся на «Газпромі»

обіцянки про дешевий газ чи йти на жорсткі реформи, пов'язані з кардинальною зміною середовища в нафтогазовому секторі. З одного боку, уряд озвучив наміри, приєднавшись до Енергетичного співтовариства 1 лютого 2011 року, а з іншого — нічого не зробив у цьому напрямку.

Я скептик щодо триумфату. Вікіно можливостей України у цьому проекті зачилося ще 7 років тому. У червні 2002 р., коли підписували декларацію у Петербурзі Кучма, Шредер і Путін, не було Другої газової директиви ЄС, Третього енергопакета. Україна не була членом Енергетичного співтовариства, та й самого співтовариства не було. Відтоді змінилися правові реалії і в Європі, й у нас. Зокрема якщо раніше компанія на кшталт «Газ де Франс» могла безперешкодно увійти як один із партнерів для управління української ГТС, то з появою вимоги Третього енергопакета щодо глибокого амбамбінгу чи розподілу видів бізнесу в енергетичній сфері виникають певні правові труднощі. Те саме у контексті «Газпрому», що є вертикально інтегрованою компанією. Тому тристоронній формат може спіткати та сама доля, що й у 2002 році.

До того ж, декларація була підписана тристороння, а консорціум був створений і він досі існує у двосторонньому форматі: українсько-російському. Тоді російська сторона повела гру так, аби вивести з неї німців. Вони запропонували спочатку обговорити питання у двосторонньому порядку — з Україною, а потім запросити третю сторону. На

що німці відповіли: «Ми не сяємо за стіл, де вже двоє відобідали». Тому нинішня ситуація — це своєрідне дежа вю. Ми бачимо регулярні щотижневі поїздки українського міністра енергетики у Москву, якусь незрозумілу гіперактивність, але нічого подібного немає на рівні Київ-Брюссель чи Київ-Берлін. Наші переговорники не їздять туди на енергетичні переговори, як і європейці не їдуть до нас для обговорення цих питань.

Ми вступали в Енергетичне співтовариство не просто щоб бути там, а щоб використати це членство для запровадження загальноприйнятих європейських правил гри і ствер-

видно на прикладі Північного потоку. Його запустили, але він не може увійти в нормальний експлуатаційний режим і зупиняється. Щодо Південного потоку, то, за останньою інформацією, його переглядають, змінюють маршрут, бо запланована потужність — 63 млрд куб. м (спочатку йшлося про 30 млрд) — нікому в Південній Європі не потрібна.

До того ж, долю Південного потоку можна спрогнозувати, подивившись на Блакитний потік, про який «Газпром» воліє не згадувати. Він функціонує з 1993 року, проте ніколи не працював більш ніж на половину своєї потужності. Його планували на 32 млрд, зроби-

тат споживача. «Газпром» постачатиме в Європу рівно стільки газу, скільки захоче взяти європейський споживач, а останній з кожним роком отримує дедалі більше можливостей брати скрапелений газ, і це на тлі запровадження новітніх технологій енергозбереження. До речі, у вересні королева Нідерландів Біатрікс відкрила термінал під Роттердамом з прийому скрапеленого природного газу потужністю 12 млрд куб. м. Саме такий обсяг газу втрапить Північний потік, і це ЗМІ чомусь обійшли увагою.

Світ не зійшовся клином на «Газпромі». Нам треба вести діалог у тристоронньому режимі. ГТС потрібно зробити прозоро функціуючою, доступною для третіх сторін, що є однією з вимог у рамках договору Енергетичного співтовариства. Треба показати, що український маршрут надійний, і газ, який буде розміщений для зберігання у наших підземних газозосховищах європейськими клієнтами, можна безперешкодно і вчасно взяти за потреби. Це високодохідний вид бізнесу, вигідніший навіть, ніж транспортування.

Щодо НАК «Нафтогаз», то його фінансове становище перманентно важке. Підтвердження цього — те, що фінансовий звіт компанії за 2010 рік аудитор підписав лише 12 грудня 2011-го. І то, мабуть, тому, що за кілька тижнів, які залишилися до завершення року, катастрофи не станеться.

Модель функціонування «Нафтогазу» себе вичерпала. НАК платить волонтаристськи високу ціну за газ іно-

земному монополістові — \$400 за 1 тис. куб. м, тоді як внутрішнім видобувникам — «Укргазвидобування», «Чорноморнафтогаз», «Укрнафті» — у сім разів менше. Натомість корпоративні гроші вимиваються без відповідної економічно-фінансової віддачі. Щоб цього не було, треба реформувати, реорганізувати НАК «Нафтогаз», на чому наголошують МВФ, Світовий банк і ЄС.

По-перше, треба відокремити види бізнесу НАК «Нафтогаз». Видобуток і газотранспортна система (ГТС) мають бути фінансово самостійними, самокупними структурами, як це прийнято в країнах ЄС. По-друге, не має бути перехресного субсидування як усередині корпоративної структури, так і між бюджетом і «Нафтогазом». По-третє, потребує змін і внутрішній ринок газу. Тут не повинно бути двох цін, і методологія утворення ціни має бути однаковою для різних споживачів. З одного боку, це боляче вдарить по кишені населення, яке буде змушене платити ринкову ціну за блакитне паливо, а з іншого — спонукає до заощадження і енергоефективності, а не простого його випалювання. Згодом це дасть змогу накопичити потенціал для розширення геологорозвідки, геофізики, експлуатаційного буріння тощо, а, отже, власного видобутку. Тоді можна буде проводити більш гнучку політику. Бо зараз ми стоїмо на місці — видобуваємо 20–21 млрд куб. м, тоді як це торік, згідно з Енергетичною стратегією, мали досягти позначки 25 млрд.

Якщо наша ГТС нічого не варта, то чому нею продовжує цікавитись російська сторона, яка буде Північний потік і збирається будувати Південний потік? При цьому росіяни малюють нам страшилки, аби змусити прийняти їхні правила гри.

дження своєї позиції в діалозі з російською стороною.

Якщо зберігати лінію поведінки, яка була до цього, доля ГТС буде незавидною. Прогнози, що транзит буде нульовий, — це перебільшення, але обсяги транспортування таки зменшуватимуться. Водночас слід сказати, що якщо наша ГТС нічого не варта, то чому нею продовжує цікавитись російська сторона, яка буде Північний потік і збирається будувати Південний потік? При цьому росіяни малюють нам страшилки, аби змусити прийняти їхні правила гри. Це

ли на 16 млрд, а працює — трохи більш як на 8 млрд. Натомість основний газ іде в Туреччину традиційним маршрутом через Україну, Румунію, Болгарію.

Якщо ми нічого не робитимемо, то з часом і наші європейські партнери від нас відвернуться. Бігти у Москву і вважати, що це панацея, — ілюзія. Адже ринок газу в Європі зазнав кардинальних змін наприкінці минулого — початку цього десятиліття. Якщо у 1990-ті роки на ринку газу в Європі був диктат постачальника, то нині — дик-

Незалежний експерт
Валентин ЗЕМЛЯНСЬКИЙ:

— Створення газотранспортного консорціуму загострило низку нормативних і фінансових питань, без вирішення яких Україна не зможе реформувати вітчизняний газовий сектор. Насамперед це питання законодавчого закріплення передання часток акцій укра-

Україні потрібні гарантії

їнської ГТС у тристоронній консорціум. Для цього треба зняти заборону на приватизацію об'єктів енергетики, яка передбачена ст.7 Закону «Про трубопровідний транспорт».

Безумовно, у такому випадку постає питання гарантій. По-перше, гарантій обсягів прокачування газу українським маршрутом від ВАТ «Газпром». Останні два роки ми спостерігали постійне зниження обсягів газу, що прокачувався українською трубою і в середньому становив 95 млрд

кубометрів блакитного палива при договірних 110 млрд куб. м. Це при рентабельності ГТС, за висновками технологів, у разі прокачування 105 млрд куб. м газу на рік. Якщо таких гарантій не буде, то надлишкові потужності треба буде консервувати, а, можливо, й навіть різати на металобрухт.

По-друге, це фінансові гарантії щодо інвестування в модернізацію української ГТС. Нині цифра необхідних інвестицій коливається в межах \$5 млрд, що є не підйомними для

держбюджету, а тому потребує залучення іноземних компаній. Ідеально, якщо це буде спільне європейсько-російське фінансування, що подовжить строк експлуатації ГТС ще принаймні на 50 років і розширить пропускну спроможність до 200 млрд кубометрів на виході. До речі, на сьогодні цей показник становить 140 млрд куб. м, чого вистачило б для виконання практично всього обсягу російських контрактів щодо постачання газу європейським споживачам.

Варто зазначити, що певне послаблення Україна вже отримала від російської сторони, коли було підписано додаткову угоду до контракту 2009 року, згідно з яким «Нафтогаз України» може сплачувати за отриманий газ російськими рублями, а сам платіж може бути проведений до 28 числа наступного місяця, тоді як раніше він мав перераховувати кошти протягом тижня після закінчення місяця поставки газу. За оцінками урядовців і представників НБУ,

Україна має достатньо рублевої маси всередині країни, щоб акумулювати необхідні кошти для розрахунків за газ, не використовуючи долари із золотовалютного резерву НБУ. Окрім того, зважаючи на високу волатильність рубля (постійне коливання до курсу долара), Україна матиме змогу економити, бо протягом місяця зможе обирати найбільш фінансово сприятливий момент для проведення транзакції між «Нафтогазом» і «Газпромом».

ДЕРЖАВНИЙ ІНТЕРЕС

СИСТЕМОЮ: ХТО «СИДІТИМЕ» НА ТРУБІ?

блакитне паливо, світла в кінці тунелю поки що не видно.
енергетичного діалогу провідних вітчизняних експертів

Незалежний експерт
з питань енергетики
Володимир САПРИКІН:

— Є надія, що до кінця цього року буде прийняте певне рішення і дві сторони підпишуть пакет документів щодо газової співпраці на перспективу. Варто сказати, що Україна ніколи не отримувала подарунків від «Газпрому», тому заяву його голови правління О. Міллера слід розцінювати як політизацію ситуації. Як кажуть, щось пішло у переговорах не за планом РФ, Україна у чомусь не поступилась, але перемовини тривають.

Щодо ціни, то Україна платить сьогодні майже таку ціну, як і країни Євросоюзу. Тоді як мала б платити, зважаючи на 100-доларову знижку і вартість транспортування, зокрема до Німеччини (близько \$70), на \$170 менше. Ціна має бути кардинально нижчою і тут треба орієнтуватись пев-

Ціна має бути кардинально нижчою

ним чином на Білорусь, де ціна буде \$165,5 + \$20. Безумовно, Україна не отримає таких умов, бо Білорусь — це союзна держава і тут різні умови взаємодії. Але можна говорити про ціну, трохи більшу за \$200.

Сьогодні є три проблеми, які Україна має розв'язати у спорі з Росією. Перша — це надвисокі ціни, які треба знизити. Друга — гарантування збереження обсягів транзиту газу українською трубою в умовах реалізації Росією об'єднаних газопроводів (Північний і Південний потоки). Третя — отримання інвестицій на реконструкцію та модернізацію вітчизняної ГТС. За оптимістичними підрахунками, для цього потрібно \$5-6 млрд інвестицій, які треба освоїти за 5-6 років. Євросоюз обіцяв допомогти, але поки що не дав на це жодної копійки. Тож нині Україна намагається робити це самотужки. Сьогодні ці питання надважливі для України, тому вона йде на деякі поступки, допускаючи і Євросоюз, і Росію до управління своєю ГТС. Нині обговорю-

ються деталі та економічні механізми співпраці.

На сьогодні Євросоюз не може влізти у переговори між Росією та Україною. Бо «Газпром» цього не бажає і українська сторона досить лояльно до цього ставиться. ЄС очікує домовленостей і запрошення. Адже якщо «Газпром» наполягатиме на знятті значних транзитних обсягів газу з України, навіщо Євросоюзу вкладати кошти у майже порожню трубу?

Та нині позиції України більш-менш нормальні, якщо поглянути, як реалізуються російські проекти. Ось дивіться, нині вже запущена перша черга Північного потоку. Це транзит 27,5 млрд куб. м, з них 22 млрд — за новими контрактами. Тобто максимально, що може бути знято з України, — це 5,5 млрд куб. м. Готується друга черга. Але ще питання, як це далі відбуватиметься. Щодо Південного потоку, то там величезні проблеми. По-перше, Туреччина не дає дозволу на прокладання газопроводу через її територіальні води. По-друге, Євро-

Вартість 1000 м³ природного газу, \$

Джерело: Інститут енергетичних досліджень

союз відмовив «Газпрому» у включенні цього проекту до транс'європейських мереж. Так проект потрапляє під дію Третього енергетичного пакета, який не дозволяє працювати на території ЄС компаніям, що не пройшли розподіл за видами діяльності (не відокремили транспортування від видобутку та постачання). Більш того, такі компанії можуть бути оштрафовані у 2013 році — а це 10% загального обігу. Йдеться про десятки мільйонів доларів. Отже, західні інвестори побоюватимуться вкладати

у небезпечний проект, і він буде відкладений. Якщо ЄС швидше домовиться з Азербайджаном і Туркменістаном, то він узагалі не буде реалізований.

Створення СП теоретично можливе, але поки що не зрозуміло, яка буде користь від «Газпрому» у газорозподільних мережах, що ми отримаємо від цієї оборудки. Інформація про приватизацію ГТС ще неофіційна, тому її важко оцінювати. У парламенті є законопроект про реформування нафтогазового сектору, але

він ще сирий і поки що важко говорити, що саме він дозволить приватизацію ГТС. Та за будь-яких обставин треба, щоб Україна мала контрольний пакет. При цьому питання треба обговорювати у тому ж трикутнику, а не тільки з Росією.

Щодо розрахунків за газ рублями, то у стратегічному плані це погано, бо ми беремо на себе всі ризики неконвертованої валюти — рубля, і питання лише в тому, скільки ми накопичуватимемо рублеву масу. У тактичному ж плані ніхто не дає нам кредитів, крім російської сторони. Це певним чином небезпечно, але це питання виживання. Російська сторона відтермінувала розрахунки за газ: раніше ми сплачували вартість спожитого блакитного палива до 7 числа, тепер — до 28. І головне, що розрахунок рублями — це не обов'язок, це можливість. Ми можемо у доларах розплатуватись, а можемо в рублях. Тут є вихід. На цьому етапі це корисно. Безумовно, якщо це стане системою через 3-5 років.

«Допуск «Газпрому» до управління вітчизняною ГТС суперечить зобов'язанням у рамках Енергетичного співтовариства»

Голова Комітету з питань паливно-енергетичного комплексу, ядерної політики та ядерної безпеки
Микола МАРТИНЕНКО

УЗМІ з'явилась інформація, що у парламент подано законопроект, який — у разі прийняття — відкриває шлях до приватизації вітчизняної ГТС. Чи справді це так і на якій він стадії розгляду? Про це «УК» запитав у голови Комітету з питань паливно-енергетичного комплексу, ядерної політики та ядерної безпеки Верховної Ради Миколи МАРТИНЕНКА.

— Так, справді. Такий законопроект — «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України з метою забезпечення реформування нафтогазового комплексу» — зареєстрований Кабміном у Верховній Раді під №9429 ще 8 листопада. Він передбачає скасування заборони, встановленої ст. 7 Закону «Про трубопровідний транспорт», щодо реорганізації державних підприємств магістрального трубопровідного транспорту і вчинення будь-яких правочинів, у тому

числі приватизації основних фондів і акцій.

Цей проект розглядали на засіданні Комітету 7 грудня і він викликав жорстку дискусію між представниками опозиції та більшості. Члени комітету не прийняли рішення щодо нього. Це зафіксовано у протоколі засідання комітету і буде поінформовано у парламенті під час його розгляду, що запланований на пленарний тиждень з 10 по 13 січня 2012 р. Ці післясвяткові дати, коли до роботи ВР не буде пильної уваги суспільства і громадськості, очевидно, вибрані не випадково.

Хотілось би вже найближчим часом заслухати з цього питання представника профільного міністерства чи Прем'єр-міністра України, які мають розповісти, що відбувається на українсько-російських газових переговорах, щоб розуміти про що домовляються сторони, аби не сталося

подібного, як із «харківськими угодами».

До речі, у парламенті зареєстрований ще й альтернативний законопроект з реформування ГТС (реєстр. №9429-1, внесений депутатом Ю.Кармазіним). Він, навпаки, пропонує доповнити ч. 4 ст.7 Закону «Про трубопровідний транспорт» положенням щодо заборони приватизації ГТС.

УК Як і на яких умовах, на ваш погляд, має відбуватись реформування системи управління українською ГТС?

— Воно має здійснюватись на основі європейського енергетичного законодавства, зокрема Третього енергетичного пакета, а також Енергетичної хартії. Це дасть нам змогу послідовно проводити лінію на інтеграцію вітчизняної ГТС до європейського енергетичного простору. Цьому б сприяв і перегляд архаїчної практики продажу російського газу на західному кордоні України. Європейські покупці повинні отримувати газ від «Газпрому» на російсько-українському кордоні, а контракти на транзит газу має укладати український газотранспортний оператор не з «Газпромом», а з європейськими компаніями.

УК Який варіант вигідний для України — тристоронній (ЄС, Росія, Україна) чи двосторонній (без ЄС) консорціум з управління вітчизняною ГТС?

ДОСЬЄ «УК»

Микола МАРТИНЕНКО. Народився 2 січня 1961 р. у м. Світловодську Кіровоградської області. Освіта вища, закінчив Харківський авіаційний інститут ім. М.Жуковського (1978–1984 рр.). З 1991 р. — голова правління, президент АТ «Торговий дім»; голова правління ЗАТ «Інтерпорт-Ковель». З березня 1998 р. і дотепер — народний депутат України.

— Питання участі в управлінні вітчизняної ГТС ЄС та Росії потрібно розглядати насамперед з позиції енергетичної безпеки України. Вважаю, що воно було актуальним у 2002 р., коли керівники Німеччини, Росії та України домовилися на базі ГТС створити газотранспортний консорціум. Це зберегло б обсяги транзиту російського газу до Європи українською територією у довгостроковій перспективі внаслідок ліквідації підстав для будівництва Північного та Південного потоків.

Тепер же, коли у листопаді 2011 р. була введена в експлуатацію перша черга об'єднаного газопроводу Північного потоку, а наприкінці 2012 р. очікується завершення будівництва другої його черги, створення СП з управління ГТС України не може забезпечити збереження транзитних обсягів. Також керівництво «Газпрому» й уряду Росії неодноразово заявляло, що питання створення такого СП жодним чином не пов'язане із реалізацією проекту «Південний потік».

Крім того, допуск ВАТ «Газпром» до управління ГТС ук-

раїни призведе до ще більшого посилення економічного й політичного впливу Росії на Україну та суперечить взятим нашою державою зобов'язанням під час приєднання до Енергетичного співтовариства. Щодо участі ЄС в управлінні ГТС, то його доцільно розглядати лише після проведення реформування газового сектору та компанії НАК «Нафтогаз України» згідно з положеннями європейського енергетичного законодавства.

УК Якщо домовимося про тристоронній консорціум, то чи не виникне ситуація, коли російський «Газпром» через свою «дочку» в Західній Європі зможе виступити в ролі представника ЄС і таким штибом отримати майже повний контроль над українською ГТС?

— Цей варіант має бути відхилений урядом як такий, що не відповідає національним інтересам країни.

Галина РАДІОНОВА
для «Урядового кур'єра»

АЛЬТЕРНАТИВА

Кіловати від річкової течії

ЕВРИКА! Мешканець міста Буринь на Сумщині, інженер за фахом Віктор Шитов змайстрував оригінальну міні-ГЕС

Олександр ВЕРТІЛЬ,
«Урядовий кур'єр»

Сусіди, родичі, друзі й знайомі Віктора Олександровича вже звикли, що на виробничому об'єкті малого підприємства «Дія», де він серед співзасновників, стоїть незвичайний агрегат. Зовні його можна порівняти хіба що з велетенським колесом, яке граційно і велично височіє над конструкцією, викликаючи одночасно і захоплення, і подив. Бо це й справді ексклюзив. Як каже винахідник, щось схоже на цю міні-гідроелектростанцію він бачив в Інтернеті — в одній з африканських країн та, здається, в Румунії. Однак то доволі примітивні споруди, а Віктор Шитов запропонував власну, яка з повним правом претендує на винахід.

Вода «працює» на модуль...

Аби збагнути, наскільки просте і водночас несподіване рішення запропонував буринський Кулібін, уявімо велетенський модуль завбільшки 6 на 12 метрів, що стоїть посеред річки. Не обов'язково, аби

Ось така мініатюрна гідроелектростанція

це була Десна чи Ворскла, не кажучи вже про Дніпро або Волгу. Досить рівнинної блакитної стрічки необхідної ширини, що має принаймні півтораметрову глибину і швидкість течії — не менше 0,3 метра на секунду.

Конструкція модуля — це два герметичні понтони, які в підводній частині на глибині 1,2 метра об'єднані днищем. З одного боку понтонів, а саме звідки входить течія, на обертальній осі закріплений конфузор, здатний заглиблюватися у воду до 3 метрів. Понтона-

ми, днищем і конфузорець вдається відокремлювати частину течії і штучно прискорювати її швидкість у кілька разів. Рухові прискореної води перешкоджає напірна турбіна, яка, обертаючись через мультиплікатор, передає оберти на генератор, що й виробляє електроенергію.

Площа забірної сторони конфузора — 18 м кв, прискореного потоку, що подається на турбіну — 3. А яка ж роль колеса, названого на честь видатного французького вченого Понселе і виконаного в стилі роман-

тичного середньовіччя — з криволінійними дубовими лопатями? Як пояснює винахідник, подвійна. Насамперед для підвищення коефіцієнту використання енергії води і... привабливої екзотики. Так-так, саме для цього. Адже міні-ГЕС найкраще встановлювати насамперед у місцях розташування турбаз, профілакторіїв, санаторіїв, інших місць масового відпочинку на берегах річок. Неважко здогадатися, що завдяки такій казковій споруді вдасться водночас підвищити і так званий туристичний ККД.

Аби штучне русло могло якомога довше перебувати у воді і не завдавало екологічної шкоди, його виготовлено з добротних дубових дощок. Водночас потоки води, що проходять через лопаті водяного колеса, збагачуватимуться киснем. Це надзвичайно важливо під час зимівлі риби. Аби міні-ГЕС працювали і в холодну пору, а також для технологічної безпеки всі рухомі елементи і генератор накриті утепленням зсувним ковпаком. А щоб до конфузора і вихідного перерізу не потрапляли сторонні предмети, вони

прикриті сіткою. Розрахункові оберти колеса — 6 на хвилину — цілком безпечні для риби і всього живого у воді.

Для зручності технічного обслуговування підводної частини передбачений підйом модуля. До того ж станція розбірна і доволі компактна (хоча й важить до 4 тонн). Розрахункова потужність — залежно від швидкості течії — від 5 до 10 кВт/год. Замало? Аж ніяк. Тим більше, якщо врахувати її призначення з туристичним ухилом.

Справа — за паперами

Зараз перед В.Шитовим постає закономірне питання: а що далі? На виготовлення міні-ГЕС пішло понад два роки. Як каже винахідник, ще нікуди не звертався, навіть не подавав про офіційну реєстрацію й оформлення, а резонанс уже є. Торік вистав став учасником регіонального етапу Всеукраїнського конкурсу якості продукції і здобув диплом у номінації «Промислові товари для населення». Члени журі дійшли одностайного висновку: у

міні-ГЕС — перспективне майбутнє.

Упевнений у цьому й автор. Він уже будує плани із встановлення станції (звісно, після всіх офіційних паперових узгоджень) на річці Сейм, неподалік Путивля. Саме там розташовані турбази і є чимало охочих відпочити з навколишніх районів. Як один із варіантів, ГЕС може виробляти дешеву електроенергію для якогось санаторію чи профілакторію — для освітлення території, будинків, для інших незначних за обсягом потреб.

Готові підтримати талановитого майстра і в Бурині. Це підтвердили посадовці, з якими довелося спілкуватися. Можливо, на першому етапі доведеться орендувати частину захисної смуги річкового берега (це передбачено Земельним і Водним кодексами), а після апробації — «напинати вітрила».

Втім, це не настільки важливо, аби саме тут шукати проблему. Головне — є мініатюрна гідроелектростанція, здатна зробити якщо не переворот, то принаймні істотний поворот, насамперед у вітчизняній гідроенергетиці.

Енергія зі сміття

ПРОЕКТ. На Вінниччині з побутових відходів отримують газ, з якого вироблятимуть електроенергію

Олег ЧЕБАН, «Урядовий кур'єр»

На найбільшому в області полігоні твердих побутових відходів запрацювала установка зі спалювання метану, який накопичується в процесі розкладання сміття. Першими цьому зараді жителі довколишніх сіл і, зокрема, Стадниць. Вони зауважили, що дихати стало легше. Це також підтвердив міський голова Вінниці Володимир Гройсман. Коли він приблизно 5 років тому вперше приїхав сюди, то побачив жахливу картину — сміття літало по усьому полігону, небезпечно виблискували «озера» ядовитого фільтрату. Також раніше тут було багато самозагорянь та підпалів, а, отже, і задимленість та жахливі умови для людей, які живуть поблизу. «Це потребувало від нас серйозних дій щодо рекультивації цього полігону, його укріплення і вирішення екологічних питань», — зазначив він. Нині завдяки встановленню новітнього обладнання викиди парникових газів в атмосферу зменшилися у 21 раз, а випадки самозапалення на полігоні стали неможливими.

Щоб вирішити передусім екологічні питання, у 2008 році міська рада, КУП «ЕкоВін» та німецька компанія HAASE уклали Рамкову угоду про співпрацю. Були створені правові та адміністративні передумови для санації полігону. Після чого Міністерство охорони навколишнього природного середовища України та Федеральне Міністерство захисту довкілля Німеччини ухвалили наміри через листи-підтримки і таким чином створили умови для застосування механізмів Кіотського протоколу. TÜV Nord провело детермінацію проекту і його було зареєстровано в ООН (UNFCCC) згідно з рамковою конвенцією ООН щодо зміни кліматичної ситуації.

Пробні відкачки газу з перших свердловин на полігоні засвідчили, що його тут достатньо для промислового видобування (близько 320 м³ на годину). Наразі зроблено 12 свердловин

глибиною 15–18 метрів, прокладено транспортних трубопроводів загальною довжиною близько 1,6 км та встановлено газозбірну станцію тощо. Загальна вартість проекту складає 1,6 млн євро. Роботи виконували за рахунок інвестиційних коштів HAASE та частково — КУП «ЕкоВін». Орієнтовний термін видобутку газу — 15 років. Тож, зі слів міського голови, з'явиться певний ресурс для самоопитності обладнання та можливість залучення коштів (отриманих за механізмом, передбаченим Кіотським протоколом) для подальшої рекультивації полігону. Представник компанії HAASE в Східній Європі та Україні Йорг Майснер зауважив, що кошти, які отримуватимуть від виробництва електроенергії, вкладатимуть в рекультивацію полігону. «В цілому, це більшою мірою екологічний проект. За три останні роки зроблено надзвичайно багато. Тепер крок за кроком на полігоні проводиться робота, і маю надію, що через 15 років тут буде майданчик для гольфу, як це тепер роблять в Німеччині», — впевнений він.

У 2012 році на полігоні планують зробити ще кілька газових свердловин та використовувати газ у блочній модульній електростанції в контейнерному виконанні потужністю 400–600 кВт/год. Рентабельність проекту, а також зацікавлення іноземних інвесторів у подібних певною мірою залежатиме від надання «зеленого» тарифу цій електроенергії.

За словами голови облдержадміністрації Миколи Джиги, область за енергоефективністю найбільше наблизилась до євростандартів. Стадницький проект — це ще одна можливість виробляти електроенергію та тепло з альтернативних джерел. Наступний крок — запровадження аналогічних технологій на будівництві Калинівського полігону зі складування твердих побутових відходів. «Це зменшує залежність від імпортованих енергоносіїв», — зазначив керівник області.

Інтегрувати в мережу екологічно чисту енергію?

Компанія АББ бере участь у будівництві найбільшої в світі морської вітрової електростанції потужністю 400 МВт. Завдяки використанню екологічних технологій електростанція дозволить уникнути щорічних викидів в атмосферу 1,5 млн. тонн CO₂ і підвищить загальну стабільність енергосистеми. Це приклад того, як АББ, найбільший постачальник електрообладнання і послуг для вітроенергетики, допомагає використовувати відновлювані джерела енергії та боротися із змінами клімату. www.abb.ua

Це можливо.

АББ. Енергія і продуктивність заради кращого майбутнього.

Power and productivity
for a better world™

